Preporuka CM / Rec (2018) 11 Komiteta ministara državama članicama o potrebi jačanja zaštite i unapređenja prostora civilnog društva u Evropi

(Usvojio Komitet ministara 28. novembra 2018 na 1330. sastanku zamenika ministara)

Komitet ministara, u odnosu na uslove iz člana 15.b Statuta Saveta Evrope,

Imajući u vidu da je cilj Saveta Evrope da se postigne veće jedinstvo među članicama, između ostalog, promovisanjem zajedničkih standarda i sprovođenjem aktivnosti na polju ljudskih prava i osnovnih sloboda;

Podsećajući na obavezu država članica da svakome u okviru svoje nadležnosti obezbede prava i slobode sadržane u Konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Evropska konvencija o ljudskim pravima, ETS br. 5) kao i njihove obaveze koje proizilaze iz Evropske socijalne povelje (ETS br. 35 i iz revidirane verzije ETS br. 163), kao i drugih evropskih ili međunarodnih instrumenata za ljudska prava;

Potvrđujući da su sva ljudska prava i osnovne slobode univerzalne, nedeljive, međuzavisne i međusobno povezane i da pripadaju svima bez diskriminacije;

Podsećajući na Deklaraciju Ujedinjenih nacija o pravu i odgovornosti pojedinaca, grupa i društvenih organizacija za promovisanje i zaštitu univerzalno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda od 9. decembra 1998. (Deklaracija UN o zaštitnicima ljudskih prava), Rezoluciju Generalne skupštine UN 48/134 od 20. decembra 1993. o nacionalnim institucijama za promociju i zaštitu ljudskih prava i naknadne rezolucije UN Generalne skupštine o nacionalnim institucijama za ljudska prava i o braniocima ljudskih prava;

Pozivajući se na Preporuku br. R (85) 13 o instituciji ombudsmana, Preporuka br. R (97) 14 o osnivanju nezavisnih nacionalnih institucija za promociju i zaštitu ljudskih prava, Rezolucija (97) 11 o saradnji između nacionalnih institucija za ljudska prava država članica i između njih i Saveta Evrope i Preporuka CM / Rec (2007) 14 o pravnom statusu nevladinih organizacija u Evropi;

Pozivajući se na Deklaraciju Komiteta ministara o aktivnostima Saveta Evrope radi poboljšanja zaštite branioca ljudskih prava i promovisanja njihovih aktivnosti, usvojene 6. februara 2008. godine, i Smernice za građansko učešće u donošenju političkih odluka, usvojene 27. septembra 2017. godine i posebno naglašavajući da je u pomenutoj deklaraciji Komitet ministara priznao da "dok glavna odgovornost i obaveza promovisanja i zaštite branioca ljudskih prava leži na državi, Savet Evrope će takođe doprineti stvaranju povoljnog okruženja za branioce ljudskih prava i zaštiti njih i njihov rad na zaštiti ljudskih prava", a takođe se složio da "nastavi razmatranje pitanja dalje akcije Saveta Evrope u ovoj oblasti";

Ponovo potvrđujući posvećenost šefova država i vlada u akcionom planu usvojenom na Trećem samitu u Varšavi 2005, Savet Evrope "će sa svojim raznim mehanizmima i institucijama imati

dinamičnu ulogu u zaštiti prava pojedinaca i promovisanju neprocenjivog angažovanja nevladinih organizacija, u cilju aktivne odbrane ljudskih prava";

Pozdravljajući aktivnosti koje je pokrenuo Komesar za ljudska prava Saveta Evrope u cilju podrške braniocima ljudskih prava, imajući u vidu da zaštita branilaca ljudskih prava, kao i stvaranje povoljnog okruženja za njihove aktivnosti, potpadaju pod njegov mandat, kao što je definisano Rezolucijom (99) 50 o povereniku za ljudska prava Saveta Evrope i podsećajući na dužnost država da sarađuju sa poverenikom olakšavajući njegove posete, pružajući adekvatne odgovore i stupajući u dijalog sa njim / njom o situaciji branilaca ljudskih prava kada je to potrebno;

Uzimajući u obzir predlog Generalnog sekretara Saveta Evrope u trećem godišnjem izvještaju o stanju ljudskih prava, demokratiji i vladavini prava u Evropi - bezbednosni imperativ za Evropu (2016.), da se uspostavi, pod njegovom nadležnošću, mehanizam jačanje zaštite branilaca ljudskih prava sa fokusom na odmazdu protiv branilaca ljudskih prava u vezi sa njihovom interakcijom sa Savetom Evrope;

Uzimajući u obzir Smernice o slobodi udruživanja, zajednički objavljene od strane Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) i Evropske komisije za demokratiju kroz zakon Saveta Evropa (Venecijanska komisija), Smernice ODIHR / OEBS-a o zaštiti branilaca ljudskih prava i izvještaj iz 2017. godine "Odgovornost država: zaštita branilaca ljudskih prava u regionu OEBS-a (2014-2016)";

Imajući u vidu smernice Evropske unije (EU) o braniocima ljudskih prava, koje sadrže sugestije za praktične mere državama članicama EU i drugim državama koje su voljne da ih implementiraju, da podrže i štite branioce ljudskih prava;

Priznajući da je branilac ljudskih prava svako ko radi, pojedinačno ili sa drugima, u cilju zaštite ili promovisanja ljudskih prava, bez obzira na njegovu/njenu profesiju ili drugi status, kao i da su nacionalne institucije za ljudska prava (NHRI) i organizacije civilnog društva koje rade na zaštiti i promociji ljudskih prava takođe branioci ljudskih prava;

Snažno potvrđujući da svako ima pravo, pojedinačno i u saradnji sa drugima, da promoviše i stremi zaštiti i ostvarivanju ljudskih prava i osnovnih sloboda na regionalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou, kako je navedeno u Deklaraciji UN o braniocima ljudskih prava, i, kako je navedeno u Rezoluciji 72/247 Generalne skupštine UN od 24. decembra 2017. godine na 20. godišnjicu Deklaracije o pravu i odgovornosti pojedinaca, grupa i društvenih organizacija da promovišu i štite univerzalno priznata ljudska prava i osnovne slobode , podstičući lidere u svim sektorima društva i njihovim zajednicama, uključujući političke, vojne, društvene i verske lidere kao i lidere u poslovanju i medijima, da izraze javnu podršku braniocima ljudskih prava u društvu, uključujući i braniteljke ljudskih prava, i u slučajevima pretnje, uznemiravanja, nasilja, diskriminacije, rasizma i drugih povreda i zloupotreba protiv njih, uključujući i ubistvo, da zauzmu jasan stav u odbijanju takvih praksi i krivičnih dela;

Podvlačeći pozitivne, važne i legitimne uloge svih branilaca ljudskih prava, uključujući NHRI i organizacije civilnog društva, da samostalno promovišu ostvarivanje svih ljudskih prava, uključujući angažovanjem sa vladama, na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou, organizovanjem podizanja svijesti i obrazovne aktivnosti, i doprinoseći naporima da se sprovode obaveze država u tom pogledu;

Prepoznajući i vrednujući rad svih branilaca ljudskih prava, uključujući NHRI i organizacije civilnog društva, od kojih svaka značajno doprinosi stvaranju okruženja poštovanja i aktivnog promovisanja ljudskih prava, demokratije i vladavine prava u Evropi;

Imajući u vidu da postojanje organizacija civilnog društva koje izražavaju raznovrsne aspekte gledišta i interesa predstavlja manifestaciju prava na slobodu udruživanja prema članu 11 Evropske konvencije o ljudskim pravima i poštovanja principa demokratskog pluralizma i posvećenost ljudskim pravima i vladavini zakona njihovih zemalja domaćina;

Pozivajući se na Preporuku CM / Rec (2016) 5 o slobodi interneta;

Podsećajući na činjenicu da su branioci ljudskih prava, uključujući i novinare, i dalje suviše često žrtve kršenja i zloupotrebe prava, pretnji i napada, uprkos naporima kako na nacionalnom tako i na međunarodnom nivou, te imajući u vidu da branioci ljudskih prava zaslužuju posebnu pažnju, jer takva kršenja mogu ukazivati na opšte stanje ljudskih prava u datoj državi ili njihovo pogoršanje;

Izražavajući svoju duboku zabrinutost zbog smanjenja prostora za civilno društvo što proizlazi, između ostalog iz restriktivnih zakona, politika i mera štednje koje su nedavno preduzele države članice;

Izražavajući veliku zabrinutost zbog značajnog i sve većeg broja navoda i izveštaja o pretnjama ozbiljne prirode, rizicima i opasnostima sa kojima se suočavaju branioci ljudskih prava, uključujući braniteljke ljudskih prava, online i offline, kao i prevalencu nekažnjivosti za kršenja i zloupotrebe protiv njih u mnogim zemljama, gde se suočavaju sa pretnjama, uznemiravanjima i napadima i trpe nesigurnost, uključujući ograničavanjem, između ostalog, prava na slobodu izražavanja, udruživanja ili mirnog okupljanja i prava na privatnost ili zloupotrebom krivičnih ili parničnih postupaka ;

Uvereni da države treba ne samo da se uzdržavaju od nepotrebnih, nezakonitih ili proizvoljnih mešanja u prava branilaca ljudskih prava, već su takođe pod pozitivnom obavezom aktivne zaštite i promovisanja sigurnog i podsticajnog okruženja u kojem bi branioci ljudskih prava mogli bezbedno da deluju bez stigmatizacije i straha od odmazde;

Izražavajući potrebu za jačanjem zaštite i unapređenja prostora civilnog društva u Evropi,

Preporučuje da vlade država članica:

1. osiguraju da se principi utvrđeni u dodatku ove Preporuke poštuju u odgovarajućem nacionalnom zakonodavstvu i praksi i da se oceni efikasnost preduzetih mera;

2. obezbede odgovarajućim sredstvima i akcijama - uključujući, tamo gde je potrebno, i prevod - široku diseminaciju ove preporuke između nadležnih organa i zainteresovanih strana;

3. ispitaju, u okviru Komiteta ministara, implementaciju ove Preporuke, pet godina nakon njenog usvajanja.

Aneks Preporuci CM / Rec (2018) 11

I. Nacionalni pravni okvir i političko i javno okruženje za zaštitu i promovisanje prostora civilnog društva

Države članice bi trebalo:

a. da osiguraju pravni okvir i pogodno političko i javno okruženje za branioce ljudskih prava, omogućavajući pojedincima, grupama, organizacijama civilnog društva i nacionalnim institucijama za zaštitu i promovisanje ljudskih prava (NHRI) da slobodno obavljaju aktivnosti na pravnoj osnovi, u skladu sa međunarodnim pravom i standardima, i da teže zaštiti i promociji svih ljudskih prava i osnovnih sloboda;

b. da osiguraju da se zakonodavstvo, posebno o slobodi udruživanja, mirnog okupljanja i izražavanja, izrađuje i primenjuje u skladu sa međunarodnim pravom i standardima o ljudskim pravima i, gde je potrebno, da traže savete od Poverenika za ljudska prava, Venecijanske komisije i Stručnog vijeća o NVO-pravu Konferencije međunarodnih nevladinih organizacija i drugih tela Saveta Evrope;

c. da ukinu nepotrebno, nezakonito ili proizvoljno ograničenje prostora civilnog društva, posebno u pogledu slobode udruživanja, mirnog okupljanja i izražavanja;

d. da osiguraju da su različiti oblici zločina iz mržnje, uključujući dela nasilja, govor mržnje i podsticanje javnosti na mržnju i nasilje zabranjeni u skladu sa nacionalnim zakonom i da preduzimaju mere za sprečavanje i suzbijanje slučajeva zločina iz mržnje i govora mržnje, i da sprovode efikasne istrage u cilju zaustavljanja nekažnjivosti;

e. da obezbede da svi, uključujući branioce ljudskih prava, mogu efikasno da učestvuju u donošenju odluka, posebno tako što će im pružiti potpuni pristup informacijama, uzimajući u obzir Konvenciju Savjeta Evrope o pristupu službenim dokumentima (ETS br. 205);

f. da obezbede blagovremene i transparentne javne konsultacije u razvoju politika i nacrtima zakona, posebno tamo gde može postojati uticaj na civilno društvo;

g. da rešavaju nedostatke u primeni međunarodnog prava i standarda koji se odnose na zaštitu civilnog društva na nacionalnom nivou, kao i promociju njegovog rada, kako je navedeno u

"Analizi o uticaju postojećeg nacionalnog zakonodavstva, politika i praksi na aktivnosti organizacija civilnog društva, branioce ljudskih prava i nacionalne institucije za promociju i zaštitu ljudskih prava ", usvojen od strane Upravnog odbora za ljudska prava (CDDH);

h. da uspostave delotvorne, nezavisne, pluralističke i adekvatno finansirane NHRI u skladu sa Pariskim principima ili tamo gde već postoje, da ih ojačaju za zaštitu i promovisanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda, uključujući i njihovu ulogu u zaštiti i promovisanju efikasnog okruženja za civilno društvo, da sarađuju i traže pomoć, ako je potrebno, od Evropske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI), kao i od regionalnih i međunarodnih tela kao što je Kancelarija visokog komesara za ljudska prava Ujedinjenih nacija (OHCHR), ODIHR / OEBS, komesara za ljudska prava Saveta Evrope i Venecijanske komisije;

i. da poštuju slobodu branilaca ljudskih prava, uključujući organizacije civilnog društva, da traže, primaju i koriste resurse iz domaćih, stranih i međunarodnih izvora;

j. da sarađuju sa mehanizmima ljudskih prava Saveta Evrope, a posebno sa Evropskim sudom za ljudska prava u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, kao i sa Poverenikom za ljudska prava olakšavajući mu posete, pružajući adekvatne odgovore i da diskutuju o situaciji branioca ljudskih prava sa njim / njom kada to bude zatraženo;

k. da razmotre potpisivanje i ratifikaciju Dodatnog protokola iz 1995. godine Evropskoj socijalnoj povelji koja predviđa Sistem kolektivnih pritužbi (ETS br. 158) i da razmotre priznavanje prava nacionalnih NVO koje ispunjavaju kriterijume navedene u njemu da podnesu kolektivne tužbe pred Evropskim komitetom za socijalna prava.

II. Nacionalne mere za zaštitu prostora civilnog društva

Države članice treba da preduzmu delotvorne mere za zaštitu prostora civilnog društva, a naročito:

a. da spreče kršenje prava branioca ljudskih prava, uključujući kampanje usmerene protiv njih, pretnje i napade na njih, kao i druge pokušaje da se ometa njihov rad;

b. da obezbede nezavisnu i efikasnu istragu takvih dela i pozovu na odgovornost putem odgovarajućih administrativnih mera ili krivičnih postupaka i osiguraju da se krivični, građanski i upravni zakoni i postupci ne primenjuju na način koji otežava i kriminalizuje rad branilaca ljudskih prava;

c. da obezbede, uz poštovanje svojih pravnih tradicija, nezavisnost svojih pravosudnih sistema i osigurati postojanje efikasnih pravnih lekova za one kojima su povređena prava i slobode;

d. da razmotre davanje ili, gde je to potrebno, jačanje nadležnosti i kapaciteta nezavisnih NHRI da efikasno izvrše svoju ulogu u zaštiti prostora civilnog društva kroz funkcije nadgledanja, istrage, izveštavanja i rukovođenja žalbama;

e. da olakšaju efikasan pristup braniocima ljudskih prava, NHRI i organizacijama civilnog društva, međunarodnim i regionalnim mehanizmima za ljudska prava, uključujući Evropski sud za ljudska prava, Evropski komitet za socijalna prava i drugim mehanizme zaštite ljudskih prava u skladu sa važećim procedurama;

f. da pruže mere za brzu pomoć i zaštitu braniocima ljudskih prava u opasnosti u drugim zemljama, kao što je, ukoliko je potrebno, prisustvo i posmatranje suđenja i / ili, ako je to moguće, izdavanje hitnih viza.

III. Nacionalne mere za promociju prostora civilnog društva

Države članice treba da preduzmu delotvorne mere za promovisanje prostora civilnog društva, a naročito:

a. da osiguraju pristup resursima za podršku stabilnom finansiranju branilaca ljudskih prava, uključujući NHRI i organizacije civilnog društva, i da povećaju napore za promovisanje njihovih aktivnosti;

b. da obezbede braniteljkama ljudskih prava mogućnosti da pristupe specifičnoj podršci, finansiranju i zaštiti, uključujući i mere protiv nasilja nad ženama, i da im garantuju okruženje u kome mogu da rade bez nasilja i diskriminacije;

c. da eksplicitno priznaju legitimitet branilaca ljudskih prava, uključujući NHRI i organizacije civilnog društva, i javno podržavaju njihov rad, priznajući njihov doprinos unapređenju ljudskih prava i razvoju pluralističkog društva;

d. da olakšaju i podrže programe kroz koje bi garantovali braniocima ljudskih prava pristup neophodnim veštinama, alatima i obukama koje su im potrebne bez diskriminacije, kako bi im omogućili i opremili ih za rad u oblasti ljudskih prava.

IV. Podrška od tela i institucija Saveta Evrope

Države članice bi trebalo da pozovu tela i institucije Saveta Evrope da posebnu pažnju poklone pitanjima koja se tiču okruženja u kom svi branioci ljudskih prava, uključujući NHRI i organizacije civilnog društva, mogu sigurno i slobodno da deluju u Evropi. Ovo treba da sadrži:

a. pružanje informacija i dokumentacije, uključujući relevantnu sudsku praksu i druge evropske standarde, kao i podsticanje saradnje i aktivnosti u cilju podizanja svesti sa organizacijama civilnog društva i podsticanje učestvovanja branilaca ljudskih prava u aktivnostima Saveta Evrope;

b. da se obezbedi da lokalne kancelarije Saveta Evrope promovišu rad civilnog društva, NHRI i braniocaa ljudskih prava i obezbede vidljivost ključnim presudama Evropskog suda za ljudska prava, preporukama Poverenika za ljudska prava, Venecijanske komisije i rezolucijama Parlamentarne skupštine koje se tiču sigurnog i podsticajnog okruženja za branioce ljudskih prava.

c. da se u Komitetu ministara posebna pažnja posveti izvršenju presuda Evropskog suda za ljudska prava u vezi sa braniocima ljudskih prava i omogućavanju podsticajnog okruženja za rad na ljudskim pravima, koji tek treba provesti;

d. da se obezbedi kontinuirani dijalog i debata o pretnjama za civilno društvo, NHRI i branioce ljudskih prava, a posebno o rešavanju pretnji i napada na branioce ljudskih prava i da se izrazi briga o neopravdanom pritvoru i krivičnim optužbama koje efektivno dovode do zaustavljanja rada civilnog društva u državama članicama Saveta Evrope;

e. razmatranje daljih akcija Saveta Evrope u ovoj oblasti.